

Porr för feminister?

Publicerat 2009-08-28 09:59

Foto: Ur "Dirty diaries" Mia Engbergs produktion "Dirty diaries" är ett feministiskt porrfilmsprojekt.

Feministisk porr kallar Mia Engberg sitt filmprojekt "Dirty diaries". Men vad är det egentligen? Och får feminister inte tända på vilken porr som helst? Svaren har inte varit självklara genom feminismens moderna historia, och skiljer sig fortfarande generationer emellan.

Nästa vecka har "Dirty diaries" premiär. Dokumentärfilmaren Mia Engberg har med stöd från Svenska filminstitutet gett 12 regissörer i uppdrag att utifrån sina egna preferenser och personligheter skapa en porrfilm. Alla 12 regissörer är kvinnor eller kvinnoidentifierande (en av dem är född som man) och ambitionen är att lyfta fram alternativa sätt att porträttera sex, kåthet och tillfredsställelse.

Feminismen har genom historien inte haft ett helt okomplicerat förhållande till pornografi. Många gånger under de senaste 40 åren har porrmotstånd både varit en kärnfråga och en källa till [konflikter inom den feministiska rörelsen](#) [1]. Inte heller idag är det självklart att ett projekt som Mia Engbergs omfamnas av alla. Behövs verkligen en ny slags porr? Är den ens möjlig? Räcker det inte med den exploatering av nakenhet och sexualitet som finns idag?

Vanja Hermele är genusvetare, journalist och författare. Hon välkomnar "Dirty diaries", säger att det är skönt att äntligen få se feministisk porr som inte problematiserar kvinnors sexualitet och pratar om den som svår eller dold, utan "bara kör".

- Om man söker äldre feministisk porr på nätet hittar man ganska snart ett slags kvinnlig urkraftserotik. Ofta känns de filmerna som fortbildningskurser – så här tillfredsställer du dig själv. Mia Engbergs projekt verkar inte ha några pedagogiska ambitioner. Det handlar om sex, om kåthet och kanske lite om estetik.

Ett generellt porrmotstånd inom den samtida feminismen finns knappast, menar Vanja Hermele. Kvinnlig sexualitet får uttryckas öppet, och den kommer i lika många versioner som det finns kvinnor. Idag får feminister bli upphetsade av vilken film de vill utan att skämmas. Men problemet hon ser med mainstreamporren är att man inte kan vara säker på att kvinnorna i filmen arbetar under schyssta villkor.

- För mig är det avtändande när kvinnor förnedras. Därför är det viktigt att produktionsvillkoren är korrekta, att alla medverkar frivilligt, att ingen skadas och att pengar fördelas på ett okej sätt, säger Vanja Hermele.

- Om sådana rättvisekrav uppfylls får filmen innehålla vilka uttryck som helst för min del.

Vad kännetecknar då feministisk porr? Vi ställer frågan till Ingrid Ryberg, doktorand i filmvetenskap vid Stockholms universitet och en av de regissörer som medverkat i "Dirty Diaries".

- Jag tänker att det kan vara olika saker beroende på var man lägger fokus. Man kan prata om innehållet i en film, om själva historien, bilderna, intentionen eller produktionsvillkoren. Sedan kan man också se det ur ett åskådarperspektiv: Hur uppfattas filmen av den som tittar? Om kvinnor upplever det som sexuellt frigörande att titta på porr - är det då feministiskt?

Men porrfilm är kanske i första hand något man tittar på för att njuta. Hör politik och njutning överhuvudtaget ihop?

- Jag tror att folk kan njuta av porr som de inte politiskt sympatiserar med. Men sedan kanske många föredrar att njuta av porr som de politiskt och värdemässigt tycker känns okej, säger Ingrid Ryberg.

På bara tio år har mycket hänt. Dokumentärfilmen "Shocking truth" från år 2000 som kritiserade porrbranschens utnyttjande av kvinnor, startade en diskussion om censur.

- Diskussionen om porr kom då att handla mycket om just produktionsvillkoren men också om effekterna av porr, vad leder porrtittandet till? Jo, till att alla tjejer måste ha analsex, var svaret, säger Ingrid Ryberg.

Den svenska samtida feminismens omsvängning sammanföll med att queerteorin som kritiserar heteronormen importerades från USA i slutet av 1990-talet. Med den följde att de amerikanska feministernas porrkrig, "The sex wars" också slog ned här.

- Samtidigt som det funnits starka motsättningar kring porren inom feminismen, så finns många gemensamma nämnare mellan 70-talsfeminismen och dagens. Inte minst om man tittar på feministisk konst och film där sexualitet har utforskats väldigt explicit och radikalt ända sedan 60-talet, säger Ingrid Ryberg.

Regissören Suzanne Osten har varit en förgrundsfigur inom feministrörelsen i nästan fyra decennier. På 70-talet var hon aktiv i grupp 8, som var tydliga porr-motståndare.

- Då trodde vi att porren, liksom kapitalismen, var möjlig att tämja. Men det har skett en fusion mellan porr, kapitalism och estetik som vi inte kunde räkna ut på 70-talet, säger Suzanne Osten.

Suzanne Osten har gjort sig känd för sina queerfeministiska scentolkningar och skildringar av sexualiteten. Hon är glad över att idén om en idealiserad, god kvinnlig sexualitet som präglade vänsterfeminismen på 70-talet har fått ge vika för en ökad acceptans för alternativa sexuella uttryck. Men hennes uppfattning om pornografi har egentligen inte förändrats.

- All porr objektifierar människan på ett sätt som jag vänder mig mot. I porr är människan ett instrument för kåthet. Jag gör inte porr själv för att jag i allt jag gör bekämpar tanken på människan som ett ting. Det är ingen likgiltig sak att nakna människor blir framställda på det sättet.

- När jag hörde att Mia Engberg försöker göra en ny slags porr är jag därför nyfiken på; går det? Kan man förnya en genre där huvudrollen spelas av penis eller klitoris eller anus? Och om hon lyckas förmedla en sammansatt och komplex bild av sexualitet – är det verkligen porr då?

Sofia Curman

sofia.curman@dn.se

Maria Ringborg

maria.ringborg@dn.se

LÄNKAR I ARTIKELN

1. <http://www.dn.se/kultur-noje/film-tv/pornografi-sex-wars-feminism-radikalfeminism-porr-1.940418>